

**Jaarverslag
van de provinciearchivaris
van Noord-Brabant
over 2017**

c2228022

Voorwoord

Hiermee bied ik als provinciearchivaris van Noord-Brabant mijn verslag over 2017 aan Gedeputeerde Staten aan, ter uitvoering van de Archiefverordening van de provincie Noord-Brabant, zoals gewijzigd op 1 november 2013.

Dit verslag bevat zowel het toezicht van de provinciearchivaris op de niet overgebrachte archiefbescheiden als het beheer van de naar het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) overgebrachte archieven.

Dr. J.G.M. Sanders,
provinciearchivaris van Noord-Brabant

Belangrijkste aandachtspunten in 2018

1. Archivering op netwerkschijven in plaats van in Corsa is een onwenselijke situatie. De provincie dient heldere maatregelen te nemen om dit tegen te gaan.
2. De provinciearchivaris wenst in 2018 een overzicht van de door de provincie naast Corsa gebruikte systemen, met inbegrip van hun archieffunctie en te bewaren en te vernietigen bestanden.
3. De provinciearchivaris wenst in 2018 inzicht in de archiefvorming namens de provincie door derden, zoals de verbonden partijen.

Samenvatting van het jaarverslag 2017

De provinciearchivaris adviseert de nieuwe Chief Information Officer te belasten met de concernbrede regievoering inzake de informatiehuishouding van de provincie.

De provinciearchivaris adviseert vorm te geven aan de verbindinglijn tussen Chief Information Officer en de dossiervormende medewerkers en het vastleggen van ieders verantwoordelijkheden daarbinnen, mede in het licht van de nieuwe organisatie.

Nog steeds lijkt archivering niet alleen in Corsa plaats te vinden, maar ook op netwerkschijven.

Buiten Corsa zijn systemen in gebruik waarin gearchiveerd wordt. Er is onvoldoende toezicht op deze systemen.

In combinatie met het advies tot het nemen van een vervangingsbesluit adviseert de provinciearchivaris ter verhoging van de rechtszekerheid tot invoering van de digitale handtekening in het bestuurlijk proces.

Inzake de vernietiging is een grote inhaalslag gemaakt. De provinciearchivaris adviseert een heldere en werkbare aanpak te ontwikkelen om ook de overige achterstanden weg te werken en een reguliere jaarlijkse vernietiging te bereiken.

De in 2017 geplande overbrengingen van archieven zijn vrijwel volledig voorbereid en kunnen begin 2018 uitgevoerd worden.

Kopieën van de provinciale audio- en /videotulen (de opnamen van de vergaderingen) zijn deels overgebracht naar het BHIC om te onderzoeken of ze opgeslagen kunnen worden in het e-depot.

De provinciearchivaris acht het wenselijk een Strategisch Informatieoverleg in te stellen om ingrijpende maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen in de provincie vroegtijdig te kunnen documenteren.

Binnen het BHIC is voor de ontvangst van digitale archieven een quarantainruimte ingericht als voorportaal voor in het e-depot op te nemen archieven.

De drie omgevingsdiensten zijn bezig met de implementatie van zaakgericht werken en zijn voortvarend aan de slag gegaan met de door de provinciearchivaris aangedragen verbeterpunten. Duidelijk is dat de verschillende taakvelden en organisatie een volledige gelijktrekking onmogelijk en onwenselijk maken.

Aan havenschap Moerdijk zijn adviezen gegeven inzake archiefvorming en –beheer.

Er is onvoldoende inzicht bij de provincie wat de status is van de archiefvorming die buiten het directe zicht van de provincie plaatsvindt.

De handgeschreven resoluties en gedrukte notulen van de vergaderingen van Provinciale Staten tussen 1814 en 1986 zijn raadpleegbaar gemaakt via internet, als opmaat voor een breder gebruik van de archieven van de provincie.

1 Toezicht op de niet overgebrachte archiefbescheiden

1.1 Toezicht op de provincie

AANSTURING

Het beleid inzake de informatiehuishouding behoeft een heldere sturing vanuit de leiding. Met het vertrek van de Annemie Burger als provinciesecretaris en directeur is tevens de functie van chief information officer (CIO) vrijgevallen. Het is toe te juichen dat de nieuwe provinciesecretaris deze taak niet uit het oog verliest en een afzonderlijke CIO gaat aantrekken. Hiermee kan het bewustzijn voor een goede en betrouwbare informatiehuishouding binnen de provincie versterkt worden. Mede door invoering van de Algemene Verordening Gegevensbeheer in mei 2018 dient ook het beveiligingsaspect van de vele data waarover de provincie beschikt niet uit het oog verloren te worden. Zowel voor de inhoudelijk kwaliteit van de data als het veilige gebruik ervan acht ik centrale aansturing van groot belang.

REGELGEVING

De Regeling Archiefbeheer van de provincie uit 2014 is nagelopen met de vraag of deze aanpassing behoeft aan de huidige situatie.

De verwijzingen naar artikelen in wet- en regelgeving kloppen. De Regeling is wat dat betreft actueel.

De Zuidelijke Rekenkamer had in haar rapport 'Digitalisering en duurzame toegankelijkheid van informatie provincie Noord-Brabant' (dec. 2014) kritiek op het feit dat de verantwoordelijkheid voor strategische en beleidsmatige keuzes niet expliciet belegd is bij een functionaris of aan een dienstonderdeel opgedragen. Gelet op de bestuurlijke risico's die worden gelopen als het informatiebeheer niet op orde is, zou deze verantwoordelijkheid, naar de mening van de rekenkamer, op het niveau van de directie moeten worden belegd. Ik onderschrijf deze zienswijze. In de Kadernota ICT-beleid 2013-2015 zijn de onderdelen van de CIO-rol beschreven. Dit blijken voornamelijk ICT zaken te betreffen. De beleidsmatige invulling van de zorg voor en de regie op het informatiebeheer als geheel is in de Regeling niet benoemd. Dit zou eraan toegevoegd moeten worden en in uitvoering moeten worden gebracht door de nieuwe CIO.

Naast een nadrukkelijke sturing vanuit de top is het van belang expliciet aan te geven dat de verantwoordelijkheid voor een kwalitatief goede dossiervorming berust bij de individuele ambtenaar (de dossiervormer) en dat diens leidinggevende aangesproken kan en dient te worden vanuit de top bij niet naleving hiervan. De afdeling belast met documentaire informatie voorziening is verantwoordelijk voor het faciliteren van de archiefvorming.

Het e-mailreglement waarvan sprake is in artikel 6 lid 3, is aangepast op 9 december 2014 (Provinciaal Blad 167/14), zodat het aansluit op de Regeling archiefbeheer. Op 28 november 2016 (Provinciaal blad 183/16) is in een tweede wijziging geregeld, dat officiële documenten alleen via de (beveiligde) berichtenbox mogen worden gecommuniceerd, als de 'tegenpartij' dat als wens kenbaar gemaakt heeft. Ook deze wijziging zou in de Regeling opgenomen moeten worden.

Bovenstaande punten kunnen te zijner tijd meegenomen worden bij een majeure wijziging van de Regeling.

DE PRAKTIJK EN DE MOTIE 'ARCHIVERING OP ORDE'

Belangrijker en lastiger qua uitvoering is het deze regelgeving ten aanzien van archivering te verankeren in de cultuur. Ik ben ervan op de hoogte dat in de praktijk al een aantal stappen in de goede richting gezet zijn. Dat er nog werk te verzetten is blijkt onder meer uit de herhaalde kritiek van de Zuidelijke Rekenkamer die in 2017 leidde tot de Motie van Provinciale Staten 'Archivering op orde'.

Ik was aanwezig bij het ambtelijk overleg hierover dat georganiseerd was ter beantwoording van de vragen vanuit Provinciale Staten. Tijdens de eerste bijeenkomst waren ook vertegenwoordigers van de Rekenkamer aanwezig om hun bevindingen toe te lichten. Het traject van papier naar digitaal en van dossiervorming door de behandelend ambtenaar leidt tot zorg om de archivering. Dit proces zal voortdurend aandacht behoeven onder meer wegens nieuwe communicatiemogelijkheden en techniek. In de Statenmededeling zullen maatregelen worden omschreven om de kwaliteit van de archiefvorming te verhogen en toekomstbestendig te maken. Het opgavegestuurd werken binnen de nieuwe organisatie leidt tot noodzaak van vooraf omschreven archiefvorming om de uitwerking van iedere opgave reconstrueerbaar en daarmee controleerbaar te maken. Naast een financiële paragraaf is ook een informatieparagraaf nodig.

ARCHIVERING IN CORSA

De provincie Noord-Brabant maakt gebruik van het document management systeem CorsaNxT. In 2017 heb ik onderzoek laten doen naar de wijze waarop CorsaNxT ingericht is en hoe het zich verhoudt tot de netwerkschijven. Uit een eerste steekproef blijkt dat de archivering in CorsaNxT een volwassen indruk maakt. Van een aantal afdelingen lijkt een deel van de archiefwaardige documenten op de netwerkschijven te blijven staan zonder dat die in CorsaNxT terecht komen. Hierop zal komend jaar verder worden ingezoomd.

ARCHIVERING BUITEN CORSA

De provincie kan, nog afgezien van wat op persoonlijke en netwerkschijven buiten of als duplicaat van CorsaNxT bewaard wordt, op dit moment nog geen lijst leveren van alle gebruikte bedrijfssystemen waarin archiefbescheiden zijn opgeslagen. Er is daarom geen goed overzicht van buiten CorsaNxT te bewaren en te vernietigen archiefmateriaal, ondanks het gestelde in artikel 10 van de Regeling Archiefbeheer. Dit is vanuit een goed archiefbeheer funest. In het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer van 18 december 2014, p. 31 werd dit manco ook aangegeven. Een dergelijke versplintering zonder overzicht en regievorming maakt niet alleen naleving van de Archiefwet onmogelijk. Ook met het oog op de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbeheer in mei 2018, met terugwerkende kracht overigens, mag een dergelijk overzicht niet ontbreken, niet alleen om privacy te beschermen maar ook om datalekken te voorkomen.

TECHNISCHE VRAGEN ARCHIEVEN GEDEPUTEERDE STATEN EN PROVINCIALE STATEN

In oktober heeft de provincie advies gevraagd over de archivering van technische vragen. De precieze vraag was of technische vragen die gesteld worden door Statenleden zowel in het archief van Provinciale Staten als in Gedeputeerde Staten moeten worden opgenomen. Hierover is bevestigend geadviseerd omdat sinds de invoer van de Wet dualisering provinciebestuur in 2003 de rollen, taken en posities van Provinciale Staten en het college van Gedeputeerde Staten gescheiden zijn. Omdat het gaat om twee verschillende provinciale organen, dienen er ook twee verschillende archieven te worden bijgehouden. Na reactie vanuit de griffie is er een aanpak bedacht die recht doet aan het advies en tevens relatief makkelijk uit te voeren is voor medewerkers van de griffie.

ADVIES VERVANGING

Op 11 januari 2017 heb ik een audit laten uitvoeren naar de scanprocedure als grondslag voor het advies vervanging. Geconstateerd is dat de scanprocedure verloopt zoals omschreven in het Handboek vervanging archiefbescheiden van de provincie Noord-Brabant. Op 20 januari 2017 is namens de provinciearchivaris een advies tot vervanging opgesteld en toegestuurd aan Gedeputeerde Staten over de mogelijkheid, zoals bedoeld in artikel 7 van de Archiefwet 1995, om archiefbescheiden te vervangen door digitale reproducties, gebaseerd op het genoemde handboek.

Op 7 maart 2017 heeft Gedeputeerde Staten op basis van dit advies besloten de fysieke archiefbescheiden te vervangen door digitale reproducties, met terugwerkende kracht vanaf 1 mei 2015.

In het advies vervanging heb ik geadviseerd over de procedure inzake documenten die betrekking hebben op de bestuurlijke besluitvorming en waarbij sprake is van een handmatig aangebrachte, zogenaamde 'natte', handtekening. De documenten worden digitaal opgemaakt (digital born), ergens in het proces uitgeprint, voorzien van een natte handtekening en na afdoening bij DIV ter scanning en vervanging aangeboden. Deze procedure heeft twee nadelen:

1. Foutgevoeligheid, omdat documenten na ondertekening mogelijk niet of te laat ter scanning worden aangeboden, met als gevolg een incompleet of hybride dossier.
2. De ingescande handtekening is een gewone (niet-gekwalficeerde) elektronische handtekening en heeft minder bewijskracht dan de geavanceerde elektronische handtekening, waarbij gebruik wordt gemaakt van de audit trails in Corsa. Als de digitale handtekening een 'persoonsgebonden, gekwalficeerde elektronische handtekening' is, zoals geregeld in het burgerlijk wetboek, heeft deze juridische waarde.

De module Corsa Bestuur die de provincie Noord-Brabant gebruikt, bevat alle functionaliteit, waaronder de geavanceerde elektronische handtekening, om het bestuurlijke proces volledig digitaal in te richten. Daarom is het ter overweging om het proces rondom bestuurlijke besluitvorming verder te optimaliseren.

In mijn advies over het vervangingsbesluit heb ik ten aanzien van de uitzonderingen aanbevolen:

- door te gaan met het stapsgewijs invoeren van vervanging;
- de uitzonderingen nog eens tegen het licht te houden;
- ernaar te streven de uitzonderingen zo minimaal mogelijk te houden.

Dit betekent niet dat alle akten en contracten zonder meer in aanmerking komen voor vervanging. De landsadvocaat is in zijn advies hierover mijns inziens te stellig door te beweren dat een scan niet meer is dan een kopie. Een scan, gemaakt met inachtneming van het Handboek Vervanging, is een authentieke kopie en levert dus veel meer bewijskracht op dan een eenvoudige kopie.

De rechtspraak is echter nog niet zo ver dat ze hierin te allen tijde meegaat. Dat betekent dat mogelijk een scan (ook al is deze op de juiste wijze gemaakt) kan inboeten aan bewijskracht. Dat kan een risico voor de provincie inhouden. De provincie dient dus het belang van de contracten en de mogelijke schade die ze kan oplopen bij eventuele verwerping als bewijsmiddel, nadrukkelijk mee te wegen bij haar oordeel of bepaalde akten uitgezonderd moeten worden van vervanging.

VERNIETIGING

In het vorige jaarverslag constateerde ik dat er in 2016 geen reguliere vernietigingslijst ter beoordeling is ingediend. Vernietiging is verplicht volgens artikel 3 van de Archiefwet.

In het kielzog van de bewerking van de archieven van het provinciaal bestuur (1987-1999) en van de commissaris van de Koningin (1987-2003), is in 2017 de vernietiging van stukken uit die archieven aangepakt. Daarnaast is gestart met de voorbereiding voor de vernietiging van archiefbestanddelen uit de periode 2006-2010. De daaraan voorafgaande perioden waren voorheen al aangepakt. Het gaat om de archiefstukken uit de archieven van Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten, de commissaris van de Koningin, de Hoor- en Adviescommissie voor de behandeling van bezwaar- en beroepschriften Provincie Noord-Brabant, Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Provincie Noord-Brabant, Provinciale Planologische Commissie Noord-Brabant, Provinciaal Orgaan voor de Verkeersveiligheid in de Provincie Noord-Brabant en Stimulus. Alle vernietigingslijsten zijn beoordeeld. Begin 2018 heb ik alle lijsten goedgekeurd.

Hiermee zijn nog niet alle archiefstukken voor 2010 die volgens de selectielijst vernietigd mogen worden daadwerkelijk vernietigd. Er is nog een groot blok met allerlei dossiers met daarin stukken waarvan de einddatum niet bekend is. Het gaat hierbij om contracten of bestemmingsplannen van gemeenten waarvan onbekend wat de huidige status is. Ik adviseer een traject uit te zetten om deze achterstanden in te lopen en weg te werken.

Vernietiging van de stukken ná 2010 heeft nog wat voeten in aarde. Het betreft papieren bescheiden die in de periode 2011-2015 vernietigd mochten worden. Daarnaast is in 2017 een opmaat gegeven voor de vernietiging van digitale archieven. In december is een uitvoeringsprotocol daarvoor ingericht en ter advisering aan mij toegestuurd. Het gaat hierbij om vernietiging van digitale dossiers die zich in Corsa bevinden.

Met dit laatste is tevens een begin gemaakt met een regeling waarbij de provincie kan overgaan tot jaarlijkse en reguliere vernietiging van voor vernietiging in aanmerking komende bescheiden. Hiervoor moeten aanvullende werkbare procedures ontwikkeld worden, waarbij de provincie deugdelijke lijsten tijdig kan aanleveren die de provinciearchivaris snel van advies kan voorzien. Ik realiseer me dat een dergelijke nieuwe werkwijze, die bovendien gepaard gaat met een inhaalslag, heel wat voeten in aarde zal hebben alvorens soepel te lopen. Het is verheugend te constateren dat de provincie de vernietigingsplicht die de Archiefwet voorschrijft na in de selectielijst vastgestelde termijnen serieus gaat oppakken. De burger moet ervan verzekerd zijn dat de overheid zijn gegevens op de juiste wijze bewaart en na de vastgestelde termijn daadwerkelijk vernietigt.

Op 22 september 2017 heb ik de achterstallige vernietigingslijst van het archief van de Provinciale Archief Inspectie ter advisering ontvangen. Daarover heb ik op 11 oktober 2017 positief geadviseerd.

OVERBRENGING

De in 2017 geplande overbrengingen konden nog niet worden uitgevoerd. Het noodzakelijke voorwerk is echter vrijwel volledig gereed gekomen.

Volgens de Archiefwet dienen archieven na 20 jaar te worden overgedragen aan een archiefbewaarplaats. Voor het archief van de commissaris van de Koningin is in het verleden al besloten om geen knip te leggen die overeenkomt met het eindjaar van de over te brengen archieven van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten, maar om het als één geheel, dat wil zeggen tot 2003, over te brengen naar de provinciale archiefbewaarplaats. Hiermee wordt de gehele ambtsperiode van commissaris Houben bestreken.

Het archief van het provinciaal bestuur (Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten) over de periode 1987-1999 en van de commissaris van de Koningin over de periode 1987-2003 is van een deugdelijke inventaris voorzien. In overleg tussen medewerkers van de provincie en

het BHIC zijn de beschrijvingen van de inventaris bekeken en beoordeeld. Ik heb de inventaris na enkele contacten hierover met de opstellers kunnen goedkeuren.

Daarna is op basis van de inventaris onderzocht of dossiers uitgezonderd moesten worden van de openbaarheid en op welke termijn zij vervolgens openbaar kunnen worden. Bij twijfelgevallen is de inhoud van het dossier nagelopen om te kunnen beoordelen of het dossier wel of niet openbaar kan zijn. Ik heb begin 2018 mijn advies uitgebracht over de lijsten met openbaarheidsbeperkingen.

Het archief van de Provinciale Archief Inspectie, dat zich uitstrekt over de periode 1860-2013, met daarin opgenomen enkele oudere stukken, kon in 2017 nog niet door de provinciearchivaris in beheer worden overgenomen. Interbestuurlijk Toezicht (IBT) heeft als taak de overbrenging van dit archief van zijn voorganger tot stand te brengen. In reactie op mijn opmerking hierover in het jaarverslag over 2016, is toegezegd dit in 2017 te realiseren.

De inventaris werd in december 2016 afgerond. IBT pakte in augustus 2017 het project weer op. In 2017 hebben medewerkers van IBT de materiele verzorging van het archief van de Provinciale Archief Inspectie ter hand genomen en is de inventaris verder afgewerkt. Ik heb de inventaris goedgekeurd. Tevens is onderzocht is of er beperkingen aan de openbaarheid moesten worden gesteld. Aangezien hiervan geen sprake was kan een besluit beperking openbaarheid achterwege blijven.

Planning is dat Gedeputeerde Staten en commissaris van de Koning begin 2018 zowel een besluit nemen over de overbrenging van de archieven van Gedeputeerde Staten en commissaris van de Koningin als over het archief van de Provinciale Archief Inspectie, met inbegrip van de voorgestelde beperkende bepalingen. Het zijn afzonderlijke besluiten, die in gezamenlijkheid genomen kunnen worden.

ONTWIKKELING E-DEPOT

In vervolg op de pilots aansluiting e-depot zoals die in 2016 in samenwerking met de provincie hebben plaatsgevonden, zijn in 2017 concrete gesprekken gevoerd over de overbrenging en verdere ontsluiting/beschikbaarstelling van de audio/videotulen van de provincie Noord-Brabant. Het gaat daarbij in eerste instantie over de audio/videotulen zoals die door het raadinformatiesysteem van Gemeenteoplossingen vanaf januari 2010 tot en met oktober 2015 gemaakt zijn. Medio 2016 heeft Gemeenteoplossingen de desbetreffende bestanden door middel van een externe mediadrager overgedragen aan de provincie.

In een later stadium zullen ook de zogenaamde Notubiz-bestanden worden meegenomen in dit traject. Notubiz heeft in een eerdere periode de audio- en videoverslaglegging opgenomen en gehost. De bestanden uit deze periode, te weten audiobestanden van 2006 tot 2010 en videobestanden van 2008 tot 2010, zijn (nog) niet overgedragen aan de provincie en niet meer te raadplegen via de provinciale website.

Kopieën van de bestanden van Gemeenteoplossingen zijn eind 2017/begin 2018 vanaf de fileshareomgeving van de provincie overgeplaatst naar de pre-depotomgeving van het BHIC. Van hieruit zullen de bestanden worden voorzien van een goede structuur (zogenaamde sidecarstructuur), waarna opname kan plaatsvinden in de testomgeving van het e-Depot. Afhankelijk van de resultaten kunnen deze bestanden daarna formeel worden overgebracht.

Parallel hieraan is een begin gemaakt met onderzoek op welke wijze de videotulen het beste beschikbaar gesteld kunnen worden aan het publiek via de website van het BHIC. Voor audio-/vidotulen waarop een beperking rust zal een extra voorziening moeten worden ingericht zodat raadpleging door daartoe geautoriseerde medewerkers/bezoekers kan plaatsvinden.

Met betrekking tot het huidige raadinformatiesysteem is gesproken over opties voor overdracht en de wijze waarop de beheerorganisatie hieromtrent het beste kan worden ingericht. Daarbij kan ervoor worden gekozen dat de leverancier van het systeem bij beëindiging van het contract zorgt voor rechtstreekse overbrenging van de videotulen naar het e-depot. Daarbij zullen vooraf de mogelijkheden voor export onderzocht worden en zullen tevens aanvullende afspraken met het BHIC moeten worden gemaakt, onder meer op basis van de voorwaarden voor export zoals die gelden voor het e-depot.

Als vervolg hierop kan de provincie voldoen aan de eisen voor duurzame archivering door gebruik te gaan maken van de exportmodule van Corsa. Via deze weg kan het BHIC de archieven uit Corsa goed beheren in zijn e-depot.

STRATEGISCH INFORMATIEOVERLEG

In mijn vorige jaarverslag heb ik gewezen op de wijzigingen in het Archiefbesluit in 2013. Daarbij zijn de adviesbevoegdheid van de Raad van Cultuur voor de selectielijsten en het driehoeksoverleg tussen zorgdragers en de algemene rijksarchivaris vervallen. Sindsdien hebben zorgdragers de bevoegdheid een Strategisch Informatieoverleg (SIO) in te richten. Dit geldt ook voor de provincie Noord-Brabant. Het Interprovinciaal Overleg (IPO) heeft de selectielijst Provisa uit 2014 voor onbepaalde tijd 'hernieuwd' vastgesteld (bij besluit van 14-12-2017). Daarmee legt ze de basis voor selectie. Aanleiding voor de hernieuwde vaststelling was dat de doorontwikkeling van de nieuwe lijst langer duurt dan de drie jaren die waren voorzien, onder meer als gevolg van de uitvoering van een risico- en systeemanalyse.

Waarom dan nog een SIO? Door het uitsluitend hanteren van de selectielijst blijven provinciale verschillen buiten beeld. Incidenteel kan nu al met redenen van de selectielijst afgeweken worden door meer te bewaren dan volgens de selectielijst noodzakelijk is. Deze keuzes dienen regulier en beleidsmatig onderbouwd vastgesteld te worden in plaats van incidenteel en ad hoc op persoonlijke titel. Daarbij ligt de focus op digitale bestanden. En wel op alle digitale bestanden die tijdens de werkprocessen in de systemen gevormd worden. Dus niet alleen in het DMS Corsa.

Een provinciale hotspot-monitor (waar liggen de bijzonderheden van de provincie) kan daarbij van nut zijn. Welke gebeurtenissen en ontwikkelingen in Noord-Brabant waren in het afgelopen jaar of de afgelopen jaren van bijzondere maatschappelijke betekenis? Vanuit dat beeld kunnen onderbouwde besluiten worden genomen:

- over uitzonderingen op de selectielijst (welke documenten bewaren we, ook al moeten ze volgens de selectielijst (op termijn) vernietigd worden);
- als eerste afgeleide: over hoe om te gaan met decentrale, niet-overheidsorganisaties die publieke taken uitvoeren;
- als tweede afgeleide: over een provinciaal acquisitiebeleid voor niet-overheidsarchieven.

De brochure 'Belangen in balans' van het Nationaal Archief geeft handreikingen hiervoor.

JAARVERSLAG ZORGPLICHT ARCHIEVEN OVER 2017

Conform de per november 2013 gewijzigde Archiefverordening van de provincie Noord-Brabant 1996 brengen Gedeputeerde Staten jaarlijks verslag uit aan Provinciale Staten over de uitgevoerde activiteiten met betrekking tot de zorgplicht van archiefbescheiden. Vanaf kalenderjaar 2015 maakt deze verslaglegging deel uit van het provinciale jaarverslag. De verslaglegging over 2017 is begin 2018 aan mij toegestuurd.

1.2 Toezicht op de gemeenschappelijke regelingen waarin de provincie partij is

OMGEVINGSDIENSTEN

De omgevingsdiensten zijn openbare lichamen op basis van een gemeenschappelijke regeling waaraan de provincie deelneemt. Uit dien hoofde vallen ze voor zover ze provinciale bescheiden vormen en beheren onder toezicht van de provinciearchivaris. De drie Brabantse omgevingsdiensten zijn Omgevingsdienst Brabant Noord (ADBN), Omgevingsdienst Zuid Oost Brabant (ODZOB) en Omgevingsdienst Midden en West Brabant (OMWB).

In augustus 2016 heb ik bij de drie omgevingsdiensten gezamenlijk aangegeven op welke punten ik wat betreft de informatiehuishouding op korte termijn verbetering nodig acht. De drie diensten hebben eind 2016 hierop gereageerd in een gezamenlijk schrijven en in een individueel, toetsbaar verbeterplan.

In 2017 zijn alle drie omgevingsdiensten tweemaal bezocht. Hierbij is gevraagd naar de voortgang van de verbeterplannen.

Het eerste verbeterpunt was de aanpassing van de zaaktypecatalogus (ZTC). Het voorstel was om de ZTC voor de drie omgevingsdiensten zoveel mogelijk gelijk te trekken, om voor de vernietigingstermijn gebruik te maken van de provinciale selectielijst Provisa en onderscheid te maken tussen provinciale processen en processen van gemeenten en waterschappen. Het is duidelijk dat de omgevingsdiensten hierin stappen hebben gezet. Medewerkers van de drie omgevingsdiensten hebben gezamenlijk om tafel gezeten en afspraken gemaakt over de inrichting van de ZTC. Omdat iedere omgevingsdienst andere taken uitvoert, bleek het in de praktijk weliswaar niet mogelijk één ZTC te ontwerpen, maar in grote lijn kan de ZTC nu parallel gaan lopen. ODZOB en OMWB hebben de aanpassingen al gerealiseerd in hun systemen. Bij ODBN is dit nog niet gebeurd; zij geven aan dat dit nu nog moeilijk te realiseren is in hun zaakstelsel en documentmanagement systeem.

Het tweede actiepoint was om werk te maken van vervanging van provinciale stukken. ODZOB heeft hier onderzoek naar gedaan en geconcludeerd dat het slechts gaat om enkele tientallen documenten per jaar, hetgeen het proces om tot vervanging over te gaan niet de moeite waard maakt. OMWB heeft een afwachtende houding aangenomen. ODBN is voortvarend aan de slag gegaan met vervanging. Een handboek Vervanging is opgesteld en door de provinciearchivaris goedgekeurd. In 2018 kan dit handboek worden vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

Het inrichten van een solide zaakstelsel en documentmanagementsysteem was het volgende actiepoint. ODZOB heeft ervoor gekozen voorlopig IZIS te blijven gebruiken, omdat aanbesteding van een nieuwe midoffice over een jaar in beeld komt. De processen lijken op dit moment goed ingeregeld, zodat dit naar verwachting geen problemen zal opleveren. ODBN maakt gebruik van Join (van Decos) en richt dit momenteel in voor de verdere ontwikkeling van zaakgericht werken. OMWB heeft een procedure gestart om het bestaande archiveringssysteem te vervangen.

Het laatste punt voor verbetering was dat het opstarten van vernietiging uit de systemen. Dit punt is opgepakt door OMWB. Zij hebben eind 2016 hun eerste vernietigingslijst ingeleverd. De andere twee omgevingsdiensten gaven aan dat zij vanwege de korte looptijd nog geen stukken hadden die al vernietigd kon worden. In 2017 heeft geen enkele omgevingsdienst stukken ter vernietiging voorgedragen.

HAVENSCHAP MOERDIJK

Na advisering door de provinciearchivaris heeft de Raad van Bestuur van Havenschap Moerdijk een archiefverordening en een besluit informatiebeheer vastgesteld voor de Bedrijfsvoeringsorganisatie Havenschap Moerdijk 2017. Als vervolg daarop heeft overleg plaatsgevonden over de wijze waarop de nieuwe governancestructuur van het Havenschap per 1-1-2017 - waarbij sprake is van een mix van NV en gemeenschappelijke regeling - gevolgen heeft voor het informatiebeheer. Het gaat dan vooral over de vraag of nadere afspraken moeten worden gemaakt over archiefvorming en -beheer bij het Havenbedrijf en zo ja, op welke wijze dit moet worden vastgelegd. Op dit moment wordt hiernaar onderzoek verricht. Planning is dat hierover in het eerste kwartaal van 2018 meer duidelijkheid ontstaat.

Verder heb ik advies uitgebracht over beperkingen van de openbaarheid krachtens artikel 15 lid 1 van de Archiefwet 1995 in het kader van de beheeroverdracht van het archief van het voormalig Industrie- en Havenschap Moerdijk over de periode 1968-1991. Op basis hiervan hebben de directeur van het havenschap en de provinciearchivaris een overeenkomst van overbrenging ondertekend, waarmee het archief nu ook formeel overgebracht is.

Ten behoeve van de selectie en inventarisatie van het archief van voormalig Havenschap Moerdijk over de periode 1992-2016 is toelichting gegeven aan een particulier archiefbewerkingsbureau over de voorwaarden van het BHIC voor toeleveranciers van archieven. Op basis hiervan kan een archiefbewerkingsplan worden opgesteld.

BRABANTS KENNISCENTRUM KUNST EN CULTUUR (BKCC)

De provincie Noord-Brabant heeft een deel van haar taken gemandateerd aan andere organisaties. Voor een duurzame ontwikkeling van de culturele sector stelt ze middelen ter beschikking. Deze zogenaamde impuls gelden verdeelt de provincie niet zelf; deze taak heeft ze gemandateerd aan het BKCC.

In 2017 heeft het BKCC contact opgenomen met het BHIC met de vraag wat zij moesten met hun archief en met de archieven van enkele voorlopers die ook taken van de provincie uitvoerden. De materiële staat en de inhoud van de archieven zijn beoordeeld. Ik heb de provincie gevraagd hierop verdere actie te ondernemen.

GEMANDATEERDE TAKEN

Inmiddels is duidelijk dat er meer organisaties zijn die taken uitvoeren namens de provincie en die dus mogelijk ook archief vormen dat eigenlijk bij het provinciale archief hoort. Komend jaar wil ik hierin helderheid krijgen. Niet alleen moet duidelijk zijn welke taken gemandateerd zijn en aan wie, maar ook wat de status is van de archieven die buiten het directe zicht van de provincie gevormd worden.

2 Beheer van de overgebrachte archiefbescheiden

COMMUNICATIE

Medewerkers van de provinciesecretaris die het documentaire informatiebeheer in hun takenpakket hebben, zijn op uitnodiging van de provinciearchivaris op 16 november op bezoek geweest in het BHIC. Ze kregen informatie over het passieve en actieve openbaarheid van de provinciale archieven door het BHIC.

Toegelicht zijn beheer en benutting van de provinciale en andere archieven in het BHIC. Efficiënte raadpleging van de fysieke archieven door onderzoekers eist dat de inventarissen via internet raadpleegbaar zijn en de gewenste stukken opvraagbaar zijn. Voor het BHIC is het zaak de archieven in goede staat te houden in geconditioneerde opslag en het logistieke systeem doeltreffend in te richten. Digitalisering heeft onmiskenbaar een toegevoegde waarde. Zijn de archieven niet openbaar dan kan eventueel ontheffing worden verleend door de provinciearchivaris. Actieve openbaarheid wordt uitgedragen via blogs, persberichten of projecten.

Voor de stand van zaken van digitale archieven is ingegaan op de inrichting van de opvang- en quarantaineruime bij ontvangst en een e-depot als opslagmedium. Voor de terbeschikkingstelling zijn enkele variaties mogelijk die vooral privacybescherming op het oog hebben.

OVERDRACHT

In 2017 is het archief van het Industrie- en Havenschap Moerdijk over de periode 1968-1991 formeel overgebracht naar de provinciale archiefbewaarplaats.

DEPOTBEHEER

Na de intensieve verbouwingen van de depots is de totale capaciteit van het BHIC met ongeveer 10 strekkende kilometer uitgebreid. De doosetiketten van de provinciale archieven zijn voor zover nodig aangepast door vermelding van het toegangsnummer voor een efficiëntere logistieke beheersbaarheid.

Op 30 september heeft Rijksvastgoedbedrijf de depots gecontroleerd. Tevens waren vertegenwoordigers van het ministerie van OCW en het Nationaal Archief aanwezig. De depots in De Citadel zijn gebouwd in 1984 en daarna regelmatig aangepast om aan nieuwe eisen van de Archiefwet te voldoen. Een overzicht van de gebreken vanuit de Archiefwet is opgesteld, met inbegrip van mogelijke maatregelen en kosten. Tevens zijn de gebreken vanuit het bouwbesluit gezien. De inspectie dit jaar had als resultaat dat met name de brandveiligheid op enkele punten tekort schoot en aanpassingen in de depots vereiste. Deze werkzaamheden zijn ingepland.

TOEGANKELIJKHEID

De oude archieven van de provincie Noord-Brabant zijn omvangrijk. Door hun grootte en traditionele manier van ontsluiten zijn ze moeizaam toegankelijk. Dat vormt een belangrijke hinderpaal voor de hedendaagse onderzoeker die snel en liefst vanachter de computer zijn onderzoek uitvoert. Daarom is het zaak voor het BHIC te zoeken naar mogelijkheden om deze kloof tussen de archieven en de huidige onderzoeker te verkleinen. Digitale methoden zijn daarbij de aangewezen weg.

Een praktijkvoorbeeld om het probleem inzichtelijk te maken. Na de vestiging van de moderne Nederlandse staat in 1814 kon de katholieke kerk in Noord-Brabant voorzichtig aan

haar wederopbouw beginnen. Pas in 1853, bij het herstel van de kerkelijke hiërarchie, waren officieel alle hindernissen daarvoor uit de weg geruimd. Op dit moment wordt een onderzoek gestart naar de negentiende-eeuwse pioniers van de katholieke kerk in Noord-Brabant die actief waren bij de missionering in de Verenigde Staten. Dit is een samenwerkingsproject tussen Erfgoed Brabant, onderzoekers van universiteiten in Tilburg, Nijmegen (Katholiek Documentatie Centrum), Leuven en Amerika. Onder meer gaat onderzocht worden of en zo ja, in hoeverre, deze beweging beïnvloed werd door de houding van het provinciebestuur of leden daarvan.

Het BHIC als archiefbewaarplaats van de archieven van de provincie faciliteert dit onderzoek door de archieven ter beschikking te stellen. Gebeurt dit op de gebruikelijke wijze, dan moeten onderzoekers vele archiefstukken in de studiezaal van het BHIC doorploegen. Dit tijdrovende werk kan vereenvoudigd worden door de toegangen op deze archieven te moderniseren. Ook de provincieambtenaren uit het verleden hadden moeite met de omvang en openlegging van hun archief. Daarvoor maakten ze al hulpmiddelen om er de weg in te vinden. Deze hulpmiddelen, eigentijdse toegangen, kunnen de moderne onderzoeker ten dienste staan. Daarom begint het BHIC niet bij nul en gaat hiervan op een moderne wijze gebruik maken.

In 2017 heeft het BHIC de ruggengraat van de provinciale archieven gedigitaliseerd: de resoluties en notulen van de vergaderingen van Provinciale Staten. In de periode 1814-1853 zijn ze handgeschreven, vanaf 1850-1986 zijn ze gedrukt. Deze omvangrijke operatie heeft ertoe geleid dat ze nu via de website van het BHIC geraadpleegd kunnen worden. Deze grote serie is in het verleden door de provincie zelf al meer toegankelijk gemaakt. Vincent Cleerdin, griffier van de provincie, publiceerde in 1930 een aantal toegangen hierop. In het scanproject zijn deze toegangen meegenomen. Van hieruit kunnen de besluiten zelf online geraadpleegd worden. Maar er is nu ook een snellere weg voor de notulen vanaf 1850. De scans van deze serie zijn via ocr doorzoekbaar gemaakt. De presentatie behoeft nog verbetering. We beseffen dat dit pas het begin is en dat we hiermee nog alleen de basis gelegd hebben. De komende jaren zullen deze en andere series sneller en gemakkelijker doorzoekbaar gemaakt moeten worden. In de serie handgeschreven notulen moet nog vanuit de gedrukte toegang uit 1930 gezocht worden, omdat handschrift nog niet automatisch doorzoekbaar gemaakt kan worden.

ACTIEVE OPENBAARHEID

Aan het eind van ieder jaar benadert het BHIC de pers met een overzicht van de archieven die per 1 januari van het daarop volgende jaar openbaar worden. De gedachte erachter is onderzoekers te attenderen op de mogelijkheid voortaan zonder ontheffing bepaalde archiefstukken te kunnen raadplegen. Een dergelijke lijst bevat soms pareltjes die tot mooie krantenartikelen leiden, zoals een artikel over HERO in BN De Stem en een tragisch ongeval in Vught in de oorlogstijd in het Brabants Dagblad. Van het provinciaal bestuur zijn in 2018 geen archiefstukken voor het eerst openbaar geworden.